

А. С. Пономарев
ОНТОЛОГИЯ КОНФЛИКТА

Противоречивость индивидуального и социального бытия человека и попытки вторжения в ее Я-пространство вызывают сопротивление, что может породить конфликт. Феномен конфликта является неотъемлемым экзистенциалом бытия и может иметь как негативные, так и позитивные последствия. Отношение к конфликту и его преодоление зависят от психологической направленности человека, его образованности, воспитанности, нравственных принципов и убеждений.

A. S. Ponomarev
ONTOLOGY OF THE CONFLICT

Contradiction of individual and social man's being and attempt of encroachment in its I-space cause the resistance, that can generate a conflict. The phenomenon of conflict is inalienable existential of being and can have the consequences both negative, and positive. Attitude toward a conflict and its overcoming rely on the psychological orientation of man, its formed, breeding, moral principles and persuasions.

Стаття надійшла до редакції 28.11.2012

УДК378:37.03

*Ігнатюк О.А., Писанко О.О.
Харків, Україна*

**ЗМІСТ І СТРУКТУРА ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ МОЛОДШИХ
СПЕЦІАЛІСТІВ ЕЛЕКТРОТЕХНІЧНОГО ПРОФІЛЮ**

Постановка проблеми. Одна з ключових проблем української економіки, що полягає в необхідності підвищення її конкурентоспроможності, обумовлена невідповідністю системи професійної освіти вимогам до сучасних професійних кадрів. На багатьох підприємствах в останні роки відбуваються значні зміни, в тому числі поступова модернізація виробництва з переозброєнням виробничих потужностей і впровадженням нових технологій, розширення обсягів виробництва і номенклатури продукції, що випускається. Ці зміни викликають збільшення попиту на кваліфіковані кадри. Для вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації нині одним із найважливіших напрямів підготовки фахівців є компетентнісна стратегія, яка пов'язана із формуванням професійної компетентності молодших спеціалістів.

В останні десятиліття у всьому світі і в Україні вимоги до вищої професійної освіти формулюється виключно в категорії до «компетенція» / «компетентність». Проблема управління компетентністю стає вкрай актуальною, тому

потреба в компетентних фахівцях усвідомлюється не тільки в комерційних організаціях і на підприємствах, але і на державних, де професіоналізм вкрай необхідний, тому підготовка молодших спеціалістів вимагає серйозного, відповідального підходу та досвіду.

Компетентнісний підхід у підготовці молодших спеціалістів - це відповідь на сучасні вимоги підготовки конкурентоздатних фахівців. Динамічні зміни життя, поява нової інформації та темпи її нагромадження, зумовлюють потребу в фахівцях, здатних адаптуватися до нових вимог сучасного середовища.

Аналіз попередніх досліджень та публікацій. Модернізація освіти на компетентнісній основі досліджена в роботах В. Байденко, П. Гальперіна, І. Зимньої, І. Зязюна, Н. Ничкало, О. Романовського, І.Ф. Прокопенка та ін. Методологічні та теоретичні аспекти формування професійної компетентності знайшли відображення у роботах Е. Зеєра, В. Краєвського, Н. Кузьміної, Л. Петровської, Г. Селевко, В. Безпалько, О. Бондаревської, Б. Гершунський, О. Дубасенюк, О. Ігнатюк, О. Овчарук, Н. Петровської, В. Сластьоніна, В. Соколової та інших дослідників. Водночас питання формування професійної та особистісної компетенції у майбутніх молодших спеціалістів досліджено недостатньо.

Метою статті є з'ясування змісту та структури професійної та особистісної компетенції майбутніх молодших спеціалістів електротехнічного профілю.

Виклад основного матеріалу. У тлумачному словнику російської мови С.І. Ожегова поняття «компетенція» розглядається як «коло питань, в яких хто-небудь добре обізнаний, коло повноважень, прав» [2]. У тому ж виданні [2] «компетентність» (від лат. *competens* - належний, відповідальний) визначають як сукупність знань та умінь, необхідних для ефективної професійної діяльності: уміння аналізувати, передбачати наслідки професійної діяльності, використовувати інформацію.

Аналіз психолого-педагогічних джерел з проблеми дослідження [1, 6-8 та інших] дозволяє констатувати, що термін «компетенція» використовують для визначення меж області дії фахівця. Компетенція може виявити сильні сторони людини і якості, які йому необхідно поліпшити. Вона визначає найкращий спосіб виконання роботи.

Нам імпонує думка дослідника Л. Хурло [3], який відзначає, що «компетенція» - це здатність людини змінювати в собі те, що має змінитися, як відповідь на виклик ситуації, із збереженням деякого ядра, яке включає цілісний світогляд і систему цінностей. Важливою є також і наступна інформація, яка висвітлює, що у 1996 році в Берні на симпозіумі за програмою ради Європи в узагальнюючому доповіді Б. Хутмахер [4] зазначив, що термін «компетенція» ближче до понятійному полю «знаю, як», ніж до поля «знаю, що». Крім того,

поняття «компетенції» використовується в освітніх програмах для опису академічних та професійних профілів.

Отже, компоненти компетентності в якій-небудь сфері життєдіяльності, на наш погляд, можуть бути представлені таким чином [6]: *когнітивний компонент* (знання); *мотиваційний компонент*; *аксіологічний компонент* (спрямованість, ціннісні відносини особистості); *практичний компонент* (уміння, навички, досвід діяльності); *здібності*; *емоційно-вольовий компонент* (саморегуляція). У той же час, як у соціальному плані під компетенцією розуміється сукупність, перш за все, компонентів знань у структурі свідомості людини. Тобто систему інформації про найбільш істотні сторони життя і діяльності людини, що забезпечують його повноцінне соціальне буття, про способи реалізації своїх знань [5].

Не тільки на підставі аналізу відповідних спеціалізованих видань, алей власного професійного досвіду викладацької діяльності, зауважимо, що компетенція не може бути визначена через певну суму знань і умінь, так як значна роль в її прояві належить обставинам. Мати сукупність компетенцій, необхідних для успішної інтеграції молоді в сучасний соціум, означає вміння мобілізувати в даній ситуації отримані знання й досвід. Компетенція одночасно тісно пов'язує мобілізацію знань, умінь і поведінкових відносин, налаштованих на умови конкретної діяльності.

Отже, професійна компетенція – це здатність успішно діяти на основі практичного досвіду, вмінь і знань при вирішенні завдань професійного роду, приймати ефективні рішення при здійсненні професійної діяльності. Цю компетенцію складають характеристики актуальної і потенційної діяльності майбутнього фахівця, а у структурі основних компетенцій фахівця нового типу (нової людини фахівця-лідера) варто виокремити професійний, соціальний та інформаційний складники [6].

Професійна освіта сьогодні являє собою дуже важливий компонент цілісної системи країни і регіону, який найбільш активно визначає їх соціально-економічну динаміку [9]. Ринкові реформи останніх років призвели до чіткого оформлення соціального замовлення, що стоїть перед установами професійної освіти: потрібно забезпечити випуск високопрофесійних і компетентних в своїй області фахівців, насамперед затребуваних на ринку праці. Таким чином, виникає не тільки необхідність переорієнтації професій на потреби виробничих структур, але і перегляду підходів до системи професійної підготовки. Саме тому молодий спеціаліст повинен бути конкурентоспроможним на ринку праці. Проте частіше за все молодому спеціалісту не вистачає деяких компетенцій.

Перш за все, загальноділової компетенції. Мається на увазі бажання працювати, уважно і сумлінно ставитися до справи, прагнути досягти реально-го результату, при цьому адекватно оцінюючи власні здібності та їх вартість

на ринку праці. На жаль, роботодавці частіше стикаються із зворотним: великі амбіції і вимоги високої оплати на тлі безвідповідальності та відсутності досвіду.

Рідше спостерігається брак і зовсім загальних компетенцій – вихованості, вміння поводитися, доброзичливості в спілкуванні, вміння підібрати адекватний зовнішній вигляд для різної обстановки. Справа в тому, що в теорії вважається, що для успішної роботи потрібні професійні компетенції. Але як показує практика, що особистісні компетенції не менш важливі, а іноді і основні у досягнення кар'єри.

Якщо професійна компетенція може бути представлена як здатність успішно діяти на основі практичного досвіду, вміння і знань при вирішенні завдань професійного роду діяльності, то особистісна компетенція (ефективність) являє собою набір психологічних якостей, які забезпечують ефективне поведінку людини в певній діловій ситуації (наприклад, «лідерство», «стресостійкість» тощо) [7].

У більшому дефіциті знаходяться навички доцільною самоорганізації: пунктуальність, здатність правильно розпоряджатися своїм часом (тайм-менеджмент), вміння вирішувати проблеми, вміння ставити цілі та досягати їх. Тут важливо зазначити, що заклади вищої професійної освіти відіграють величезну роль у формування цього елемента особистісної компетенції: вміння вчасно мобілізуватися, вчитися і перенавчатися, адекватно сприймати і аналізувати інформацію, викидаючи з неї все не потрібне і чітко виділяючи потрібний. У житті і роботі ці речі часто допомагають куди більше, ніж професійні знання. Проте не слід забувати про важливість набуття професійних знань молодшими спеціалістами [8].

Центральне місце в підготовці компетентного фахівця належить *виробничому навчанню*. На заняттях виробничого навчання формуються професійні компетенції, а також особистісні компетенції, набувається необхідна кваліфікація, виховується дисциплінованість, відповідальність та любов до праці.

Професійно-практична підготовка студентів здійснюється в лабораторіях, майстернях, на тренажерах, на виробництві підчас виробничої практики. Студенти беруть безпосередню участь у процесі реального виробництва та наданням послуг відповідно до профілем майбутньої професії. *Мета професійної практичної підготовки* – це практичне застосування отриманого знання, формування професійних компетенцій. Виробнича практика є складовою частиною навчального плану і є обов'язковою для кожного студента. Зміст професійної практичної підготовки визначається для кожного семестру навчання у відповідності до кваліфікаційних вимоги, що знаходять відображення у змісті навчальних планів і програм за певної спеціальності, а також у відповідності до специфіки підприємства, на якому студент проходить практику. Робочі про-

грами проведення практики на кожний семестр у відповідності до навчального плану розробляються цикловою комісією.

Під час проходження практики студентами вирішуються наступні завдання: *по-перше*, вивчення специфіки процесу виробництва, встановлення зовнішніх та внутрішніх зв'язків виробництва, організація документообігу, ознайомлення з технологічними процесами, особливо продукції, засобів виробництва, тенденціями розвитку підприємства; *по-друге*, вивчення та аналіз основних практичних показників виробничої діяльності підприємства; *по-третє*, вивчення системи, методів и засобів контролю окремих підрозділів; *по-четверте*, виконання елементів аналізу з деяких управлінських та економічних питань; *по-п'яте*, набуття досвіду винахідницької діяльності; *по-шосте*, участь у громадському житті трудового колективу.

Науковим підґрунтям підготовки молодших спеціалістів шляхом інтеграції навчання, використання нових виробничої практики у закладах професійної освіти є системно-структурний підхід до дослідження закономірностей та принципів цілісного педагогічного процесу обґрунтованого у численних наукових працях відомих науковців.

Упродовж останніх років в системі підготовки молодших спеціалістів значний увага приділяється корегуванню й узгодженню робочих навчальних програм, впровадженню інтегрованих форм і методів навчання студентів. Уся система навчального матеріалу, що засвоюють студенти, зазвичай викладається з урахування професійного спрямування.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Сталий розвиток вітчизняної економіки, заснованої на знаннях, вимагає досягнення збалансованого відповідності між якістю підготовки молодих спеціалістів та актуальними потребами науки, підприємств та роботодавців. Метою сучасної професійної підготовки молодших спеціалістів має бути формування фахівця не як засобу забезпечення функціонування господарства, а як процес розвитку творчого потенціалу особистості, системного мислення, уміння оперативно вирішувати завдання в умовах як великого обсягу інформації, так і дефіциту часу.

Оволодіння професійними та особистісними компетенціями, потрібними на ринку праці, дозволяє молодим фахівцям, спираючись на підприємливість, самостійно вибудувувати свою професійну кар'єру, усвідомлено вибираючи вид професійної діяльності, найбільшою мірою відповідний їх особистісним якостям і задовольняє їх не тільки рівнем винагороди, а й змістом інженерної праці. Цьому якнайбільш сприяє використання професійної практичної підготовки.

Представлений матеріал щодо змісту професійних компетенцій майбутніх молодших спеціалістів електротехнічного профілю може бути корисно використаний у подальших психолого-педагогічних дослідження присвячених

підвищенню якості професійної підготовки молодших спеціалістів у ВНЗ I-II рівня акредитації.

Список літератури: 1. Романовский А.Г. Формирование конкурентно способного специалиста как стратегическая задача философии современного образования / А.Г. Романовский// теория і практика управління соціальними системами. – 2008. –№3. – С. 3-9. 2. Ожегов С.И. Словарь русского языка / С.И. Ожегов. – М.: Изд-во «Русский язык», 1986. – 796 с. 3. Хурло Л. Теоретические основы подготовки учителя к развитию субъектности ученика / Л. Хурло. – Калининград, 2004. – 324 с. 4. Litmacher Wolo, Key Competencies for Europe // Report of the Symposium Berne, Switzerland 27-30 March, 1996. – 267 p. 5. Зеер Э.Ф. Модернизация профессионального образования: компетентностный подход : учебное пособие / Э.Ф. Зеер, А. М. Павлова, Э.Э. Сыманюк - М. : Московский психолого-социальный институт, 2005. -216 с. 6. Ігнатюк О.А. Формування готовності майбутнього інженера до професійного самовдосконалення: теорія і практика : [монографія] / О.А. Ігнатюк. – Харків : НТУ “ХПІ”, –2009. – 432 с. 7. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи / [Бібік Н.М., Ващенко Л.С., Локшина О.І., Овчарук О.В. та ін.], [під заг. ред. О.В. Овчарук]. – К.: «К.І.С.», 2004. – 112 с. 8. Нічкало Н. Г. Сучасні світові тенденції, українські реалії та перспективи наукового забезпечення якісної освіти / Якісна освіта в багатоетичному суспільстві: Матеріали регіонального семінару. К.: Сфера, 2004. – С. 35—45. 9. Калашнікова С.А. Освітня парадигма професіоналізації управління на засадах лідерства: монографія / С.А. Калашнікова. – К.: Київвськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010.-380 с.

Bibliography (transliterated): 1. Romanovskij A.G. Formirovanie konkurentno sposobnogo specialista kak strategicheskaja zadacha filosofii sovremennogo obrazovanija / A.G. Romanovskij// teorija i praktika upravlinnja social'nimi sistemami. – 2008. –№3. – S. 3-9. 2. Ozhegov S.I. Slovar' russkogo jazyka / S.I. Ozhegov. – M.: Izd-vo «Russkij jazyk», 1986. – 796 s. 3. Hurlo L. Teoreticheskie osnovy podgotovki uchitelja k razvitiju sub#ektnosti uchenika / L. Hurlo. – Kaliningrad, 2004. – 324 s. 4. Litmacher Wolo, Key Sompetencies for Europe // Report of the Symposium Berne, Switzerland 27-30 March, 1996. – 267 r. 5. Zeer Je.F. Modernizacija professional'nogo obrazovanija: kompetentnostnyj podhod : uchebnoe posobie / Je.F. Zeer, A. M. Pavlova, Je.Je. Symanjuk - M. : Moskovskij psihologo-social'nyj institut, 2005. -216 s. 6. Ignatjuk O.A. Formuvannja gotovnosti majbutn'ogo inzhenera do profesijnogo samovdoskonalennja: teorija i praktika : [monografija] / O.A. Ignatjuk. – Harkiv : NTU “HPI”, –2009. – 432 s. 7. Kompetentnisnij pidhid u suchasnij osviti: svitovij dosvid ta ukraїns'ki perspektivi / [Bibik N.M., Vawenko L.S., Lokshina O.I., Ovcharuk O.V. ta in.], [pid zag. red. O.V. Ovcharuk]. – K.: «K.I.S.», 2004. – 112 s. 8. Nichkalo N. G. Suchasni svitovi tendencii, ukraїns'ki realii ta perspektivi naukovogo zabezpečennja jakisnoї osviti / Jakisna osvita v bagatoetichnomu suspil'stvi: Materiali regional'nogo seminaru. K.: Sfera, 2004. – S. 35—45. 9. Kalashnikova S.A. Osvitnja paradigma profesionalizacij upravlinnja na zasadah liderstva: monografija / S.A. Kalashnikova. – K.: Kiїvvs'k. un-t imeni Borisa Grinchenka, 2010.-380 s.

Ігнатюк О.А., Писанко О.О.

ЗМІСТ І СТРУКТУРА ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ ЕЛЕКТРОТЕХНІЧНОГО ПРОФІЛЮ

У статті розглянуто зміст професійних компетенцій майбутніх молодших спеціалістів електротехнічного профілю, що формуються в процесі підготовки фахівця у ВНЗ I-II рівня акредитації. Запропоновано структуру розвитку професійної компетентності в контексті компетентнісного підходу до підготовки молодших спеціалістів технічного профілю.

Игнатюк О.А., Писанко Е.О.

СОДЕРЖАНИЕ И СТРУКТУРА ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ МЛАДШИХ СПЕЦИАЛИСТОВ ЭЛЕКТРОТЕХНИЧЕСКОГО ПРОФИЛЯ

В статье рассмотрено содержание профессиональных компетенций будущих младших специалистов, формируемых в процессе подготовки специалиста электротехнического профиля в вузе I-II уровня аккредитации. Предложена структура развития профессиональной компетентности в контексте компетентностного подхода к подготовке младших специалистов технического профиля.

Ignatyuk O., Pisanko H.

CONTENTS AND STRUCTURE PROFESSIONAL COMPETENCY JUNIOR SPESIALIST OF AN ELECTROTECHNICAL STRUCTURE

The content of professional competence of future young professionals, committed to the training of an electrotechnical structure in high school I-II of a level of accreditation is considered in the article. The structure of professional competence in the context of the competency approach to junior technical specialists is offered.

Стаття надійшла до редакції 02.11.2012

УДК 101

*С.М.Пазиніч
м. Харків, Україна*

ФІЛОСОФСЬКИЙ АСПЕКТ СОЦІАЛЬНОГО ПІЗНАННЯ (частина перша)

Постановка проблеми та її актуальність. Відомо, що соціальне пізнання має об'єктом швидкоплинну суспільну дійсність складно переплетених випадкових і закономірних причинних чинників і фактів, які суб'єкт намагається дослідити. В той же час історія соціального пізнання надає велике значення і суб'єкту в реалізації пізнання суспільних явищ. Перш за все, викорис-